

Recenzija N.Maslauskienės išvadoms “Nusikalstamos okupacinės politikos sistema – okupacinių politinių ir visuomeninių struktūrų vaidmuo ir kolaboravimas su jomis 1940 – 1941 m.

Autorės pateiktos Išvados yra suskirstytos į įvadą, istoriografiją, šaltinių ir literatūros sąrašus bei priedus, kuriuose pateiktos svarbesnių dokumentų kopijos. Taigi, išvadų struktūra atitinka reikalavimus.

Įvade deramai pateikta okupacinės politikos sistemos analizė. Nusakyti politinės sistemos institucijų tiek naikinamieji – sugriauti buvusias politines ir visuomenines institucijas, tiek kuriamieji – įdiegti sovietinę politinę sistemą ir suformuoti sovietinę visuomenę, uždaviniai. Iš teksto susidaro sovietinės Lietuvos Sovietų Sąjungoje vaizdas, kompartijos veikla krašto sovietizavime, valdžios ir valdymo institucijų vieta sovietinėje valdžios sistemoje. Pabrėžtinai dėmesys skirtas represinėms struktūroms to meto valdymo sistemoje bei paliesta kolaboravimo problema. Įvadas padeda suformuoti suvokimą apie sovietines struktūras bei jų vykdytą sovietizavimą.

N.Maslauskienė istoriografiją skirsto į užsienio šalių, sovietinę ir moderniąją Lietuvos Respublikos. Išskiriamas užsienio šalių istoriografijos diskutuotinas, nes jis yra per platus. O autorė apsiriboja tik demokratinių Vakarų šalių žymiausių istorikų veikalais bei lietuvių išeivių istorikų darbais. Jų suformuotos koncepcijos autorės yra struktūrizuotos bei perteiktos iš esmės. Sovietinės Lietuvos istoriografijos pagrindinės koncepcijos yra parodytos: pasakyta kieno užsakymu viena ar kita mintis buvo suformuluota, kas bandė jas pagrįsti, pateikiama kritinė analizė. Reikėtų labiau akcentuoti, kad sovietinė Lietuvos istoriografija buvo saistoma sovietinės istoriografijos rėmų bei nurodyti, kada viena ar kita koncepcija buvo suformuluota, nes iš teksto aiškėtų, jog visos jos atsirado vienu metu – 1940 m. Moderniosios Lietuvos Respublikos istoriografijos pradžia autorės nenurodyta. Neaišku, ar ji prasidėjo nuo “Respublikos”, tai yra valstybingumo paskelbimo, ar jos koncepcijos autorės siejamos su 1944 m. parašytu M.Riomerio veikalu. Pagrindiniai darbai analizuojantys 1940 – 1941 m. sovietinę politinę sistemą N.Maslauskienės yra aptarti, padaryti apibendrinimai, išryškintos koncepcijos. Visa istoriografija atitinka reikalavimus.

Autorės padarytas šaltinių aptarimas įgalina juos surasti, padeda orientuotis jų gausoje. Aptardama juos, N.Maslauskienė išskiria dokumentų grupes: “valdžios ir valdymo institucijų dokumentai”, “LKP dokumentai” ir t.t bei nurodo, kurioje grupėje kokie dokumentai yra svarbiausi. Atsiminimai taip pat išskiriami kaip šaltinių grupė bei kritiškai įvertinami.

Literatūros sąrašė pateikti visi svarbiausi darbai, jie klasifikuoti pagal mokslinius reikalavimus.

Prieduose pateikti dokumentai, skirti parodyti sovietinių struktūrų kūrimą, pertvarkymus ir kolaboravimą. Jie atspindi to esminius momentus. Trūkumas būtų vienas – dokumentai yra atskirai nuo Išvadų, tekste neaptarti, nepakomentuoti. Todėl kartais gali būti neaišku, kokį epizodą dokumentas iliustruoja, ar kodėl jis pateiktas. Neaišku, ko siekė autorė sudėdama 1940 m. liepos deklaracijas, kam reikėjo įdėti visą 1940 m. sovietinę Lietuvos konstituciją. Trūksta dokumentų susiejimo su Išvadomis.

Iš esmės Išvados atitinka reikalavimus.